

Sabima kartleggingsnotat 2-2018

Kartlegging arts mangfold i Salten 2018

Av Bernt-Gunnar Østerkløft

En sommer er over – vinter i anmarsj – men mange minner består

Jakten på smalålegras

Søren Christian Sommerfeldt var sogneprest i Saltdal fra 1818 til 1824. Han var også en utmerket botaniker og gjorde omfattende registreringer av det rike artsmangfoldet i Salten. Han var den første som beskrev den rike floraen i Junkerdalsura som nå er naturreservat.

I 1881 var han på Ljønes i den gang Skjerstad kommune, nå sammenslått med Bodø. Der registrerte han det besynderlige smalålegraset "In Mare" som det står. Min turkamerat Helga Vik fant for noen år siden dette rare graset utenfor Fenes i Bodø og påkalte min oppmerksomhet for å finne ut hva de "grønne enger" i havet utenfor bestod av. Joda – smalålegras befant seg i salt havvann på nivå like under sjøkartnull. Og det er ikke så ofte en opplever så lav vannstand at en kan vasse dit i vanlige gummistøvler. Siden fant vi arten utenfor Mjønes – også i Bodø.

Ved et søk i artskart var det veldig få funn rapportert. Og ettersom Sommerfeldt var den første som fant dette i Salten 1818 så kunne det være morsomt om vi kunne gjøre gjenfunn av hans 200 år gamle oppdagelse. Men stedsangivelsen i 1818 var heller upresis. Kunne det tenkes at det fortsatt fantes der etter 200 år?

Etter å ha gjort et par funn tidligere så mente vi at vi hadde fått en viss teft for hvilke forhold smalålegraset trivdes under.

Etter litt planlegging, studier av kart og tidevannstabeller gikk turen til Ljønes den 28. april. Været var rett og slett surt med sluddbyger og vind.

Men tidevannet holdt hva det lovet og vi fant et flere hundre meter langt belte av smalålegras. Da ble det feiring på en stein i fjæra med medbrakt varm te og noe å bite i. Vi fant mye annet rart i fjæra og noe ble da også registrert.

Tverlandsmarka – Vethaugen

28. mai - nøyaktig en måned etter Ljønes – var våren kommet i gang i lavlandet. I de kalkrike områdene øst av Vethaugen i Tverlandsmarka i Bodø er det reguleringsendringer på gang. De siste årene har jeg botanisert i området og det er flere svært verdifulle lokaliteter med et rikt artsmangfold med både rødlistede arter, lokalt sjeldne arter og nordgrense for viltvoksende krossved. Jeg ville gjerne bringe på det rene om noen av disse unike lokalitetene ble berørt av planene om aktivitetpark.

Områdene som inngår i planene ble grundig undersøkt, men svært lite av de verdifulle biotopene ble berørt i utgangspunktet. Alle funn er lagt inn i artsobs.

Grunneiere og planleggere ble kjent med de verdifulle forekomstene. Og utfallet ble at deler av planene ble endret av hensyn til de sårbare artene. Bl.a. ble lokaliteten for nøkkesiv skånet – foreløpig – for kraftlinjene i området skal legges om og da er det usikkert om det blir tatt hensyn til den lokalt sjeldne arten.

Lokaliteten med nøkkesiv og særbustarr blir spart for inngrep

Skjelstad naturreservat – artsjakten 2. juni 2018

Bare fem deltakere møtte på artsjakten denne sure forsommerdagen. Men ytterligere kartlegging av reservatet ble gjort, nye arter for reservatet funnet og deltakerne noen opplevelser rikere.

Reinroser trosser det kalde og våte juniværet

De siste årene har jeg funnet den sjeldne lapplandsbjørka på noen få og spredte lokaliteter i Bodø – her fra artsjakten i Skjelstad naturreservat.

Auvika på nordsiden av Bodø

25. juni gikk turen til et strandområde et stykke nord av Bodø by. Kyststripa her har mye kalkholdig grunn, både kalkrikt skifrig fjell, men mye strandflater med kalksand.

Auvika er et slikt område med kalksanddyner og rabber med kalkberg og noe med begge deler. Området har alltid vært populært som turområde for lokalbefolkningen, men nå i økende grad kjent blant byens befolkning og "på nettet". Slitasjen er derfor sterkt økende og nå mer enn noen gang viktig å få kartlagt forekomstene av sårbare arter.

I 2016 og 17 fant jeg flueblom i rabbene der. Og ei dame fra bygda har fortalt at hun for mange år siden hadde sett marisko der. I 2017 og tidligere hadde jeg søkt i området uten å finne mariskoen. Men etter en bedre stedsangivelse fra Aud Pedersen så fant jeg forekomsten igjen. Og gledelig var det et hundretalls individer der - deriblant mange unge frøsådde planter.

Beretrnasen

Under en biltur over Kvikstadheia i Bodø 2017 la jeg merke til et fjellparti som virket som rent kalkfjell og med et bratt parti mot sydøst – et "sørberg". 7. juli gikk turen til Beretrnasen som fjellpartiet kalles. Og det var en meget positiv botanisering. Selv om jeg ikke fant veldig sjeldne arter der så var det veldig rikholdig artsmangfold med mange kalkelskende planter. Litt "lotto" var det riktig nok, men så har jeg jo hittil bare vunnet småpremier. Så jeg tok sjansen i bratta.

Den andre forekomsten av kolagråor i Salten finnes i Beretrnasen

*Reinroseslørsopp –
en ny art for meg.
Over floget var kalkrik fjelleng og
beitemark for sau.*

Halshaugan i Fauske

28. juni tok jeg en tur innover Halshaugan i Sjunkhatten nasjonalpark. Det er et område jeg har vandret mye i og som er relativt godt kartlagt. Men det kan jo alltid dukke opp noe nytt. Kanskje var smørtelgen å finne på nytt? Turen var og en "oppvarming" for kanskje lengere turer senere på sommeren. Helsen var ikke som tidligere denne sommeren.

Det er underlig, men hver gang kaffebålet tennes så stopper armbåndsuret!

Aldri tidligere har det vært å se så mange korallrot som 2018

Junkerdalsura naturreservat

17. juni ble Junkerdalsura avlagt en visitt. Det var min aller første tur til det vitdtkjente botaniske smørøyet. Jeg har ikke gitt det prioritet fordi jeg har hørt så mye om området og alle botanikerne som har vært der og sett mye fint. Det måtte jo være svært godt dokumentert – eller??

Ved søk i artskart var det forbausende lite observasjoner. Men det finnes vel i diverse rapporter hist og her?

Derfor ble det en kveldstur innover i rette tiden for å se mariskoene blomstre. Og det fikk vi i sannhet erfare – tusenvis marisko i full blomst. En stor opplevelse!

Vi fant også mye annet spennende som

- Hengepiggrø
- Furuvintergrønn
- Nordlandssveve
- Rosekarse
- Bergstarr og
- Kalktelg for å nevne noen. Alt er nå registrert i artsobs.

Tusenvis av blomstrende marisko og sjeldsynte blodfiltmidden under

Mjelle

10. juli gikk turen også til et kalkrikt strandområde i Bodø ved navn Mjelle. Dette er et svært mye brukt turområde og omsunget av Bodøs egen Terje Nilsen. Området har vært og er heldvis fortsatt benyttet som beiteområde for sau, noe som påvirker artsmangfoldet positivt. Men slitasjen ved den store utfarten i området er negativt.

Biotopen burde tilsi at det skulle finnes flueblom i området. Etter nitid leting fant jeg et par eksemplarer. Trolig finnes det flere individer – eller har vært å finne der.

Det er behov for grundig kartlegging av både flueblom og andre sjeldne arter i området. Trolig er der både sjeldne sopp og insekter.

Jordbrufjellet – Sjunghatten nasjonalpark

Ved gjennomgang av tidligere registreringer av sjeldne arter i området er det angitt et funn av jøkelstarr oppe på dette kystnære fjellet. Det virket litt rart selv om Johs. Reiersen var en svært dyktig botaniker. For øvrig var det ikke gjort registreringer av floraen i dette fjellet. Så 4. august tok jeg fatt på de bratte bakkene opp på fjellet - i tåke og yr. Denne sommeren var det vanskelig å velge seg gode værdager.

På vei opp passerer en flere kalkleier med artsrik flora.

Den fineste registreringen der var nok vierstarren.

Oppe på snaufjellet er det mange små grunne tjønner og myrsik. Det var i disse partiene jeg forventet å finne spor av jøkelstarr. Jeg hadde tidligere funnet denne på Furnesfjellet, på østsiden av dalen på vannskillet mellom Fauske og Sørfold. Dessuten i Sulitjelmfjellene. Og avdøde Reiersen hadde ikke presentert "fake news". Etter mye leting dukket endelig de "utbruke oppvaskkostene" opp. Jøkelstarren fantes virkelig på Jordbrufjellet.

Jøkelstarr – men reinen hadde beitet på alt av aks på denne starren så vell som på alle andre starr på fjellet. Den velger det mest næringsrike på plantene.

Fjellblåklukke

Mye annet var også å finne. Og alt er lagt inn i artsobs.

Trefingerurt

Men så var det å finne veien ned av fjellet igjen.
Og det veivalget ble et minne for livet.

Omtåket er Jon som var med onkel på turen.

Sørdalen, Sjunkhatten nasjonalpark

20. juli gikk turen inn i Sørdalen - fjellområdet mellom Fauske og Sørfold.

Som så mange andre plasser i distriktet er det kalkrike bergarter. Og innunder og på vestsiden av fjellpartiet Furnesfjellet er det et karstområde som har vært lite kartlagt. Her er østavinden hard og vegetasjonen "forblåst". I gropene er det tidlige snøleier og flere rene fjellplanter finner vokseplass her. Og både sau og rein benytter området flittig som beite.

Kilder kommer fram mange plasser og forsvinner like fort ned i grunnen. Mellom haugene ligger flere næringsrike tjønner med kalkrikt vann og en og annen feit ørret for den som vil friste lykken. Her fant jeg ullbakkestjerne på et høydenivå den normalt ikke vokser. Vierstarr i kanten av en liten bekk, vakre dypblå fjellveronika og mye annet for både øye og hjerte.

Alt er å finne i artsobs.

